

Factsheet

Burgerparticipatie en de Wmo

Een factsheet geeft kort en bondig informatie over een specifiek thema

Datum: april 2007

Dit factsheet is geschreven voor de "de maand van de betrokken burger"

Zie ook de andere factsheets die in deze maand zijn verschenen:

- Innovatieve manieren van vraaginventarisatie
- Vrijwillige inzet & civil society in de Wmo
- Zelfevaluatie vrijwillige inzet
- Vrijwilligers Tevredenheids Onderzoek
- Monitor lokaal vrijwilligerswerk

Kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling

[mantelzorg](#)

[kwetsbare groepen](#)

[vrijwillige inzet](#)

[huiselijk en seksueel geweld](#)

[leefbaarheid](#)

Burgerparticipatie en de Wmo

In de Wmo wordt in een aantal artikelen impliciet én expliciet verwezen naar de betrokkenheid van burgers in de beleidsvorming en in de uitvoering van de Wmo. Aan de Wmo wordt veel gerefereerd als "participatiewet". Er wordt veel meer verantwoordelijkheid bij burgers gelegd voor de zorg van (kwetsbare) medeburgers en de leefomgeving dan voorheen het geval was.

De centrale boodschap van de Wmo is: kijk eerst wat u zelf kunt doen als u het moeilijk heeft, kijk vervolgens wat uw medeburgers kunnen doen, en kijk dan pas wat de overheid kan betekenen. Omgekeerd betekent dit dat de (lokale) overheid deze gedrags- en mentaliteitsverandering moet zien te bewerkstelligen en faciliteren.

Het belang van burgerparticipatie komt op twee manieren bovendrijven in de Wmo

Burgerparticipatie in de prestatievelden

De eerste lijn is die via de negen prestatievelden. Van burgers wordt bijvoorbeeld verwacht dat zij zich inzetten voor hun leefomgeving en de sociale samenhang én dat de gemeente hen daarin ondersteunt (prestatieveld 1). Datzelfde geldt voor mantelzorg en vrijwillige inzet (prestatieveld 4), en voor de participatie van kwetsbare burgers (prestatieveld 5 en 6). Ook wordt van ouders van jeugdigen gevraagd een tandje bij te schakelen (prestatieveld 2).

Burgerparticipatie in de overige Wmo-teksten

De tweede manier van burgerparticipatie ligt verscholen in een aantal andere artikelen van de Wmo: vooral de artikelen die verwijzen naar de gewenste en in de Wmo verplichte raadpleging van cliënten, en meer in het algemeen het betrekken van de burger en de lokale samenleving leggen druk op de gemeente om de burgers serieus in de beleidsvorming van de Wmo een rol te geven.

In deze factsheet werken we beide lijnen kort uit. Meer informatie is te vinden op www.movisie.nl en www.beleidsplanwmo.nl.

Wat is burgerparticipatie?

Burgerparticipatie is nauw verbonden met het begrip **Civil Society**. Civiël burgerschap verwijst naar een samenleving waarin 'de driehoek' van burgers, overheid en maatschappelijke organisaties evenwichtig de lusten en lasten, rechten en plichten, 'zorgen voor' en 'zorgen dat' verdelen.

Burgerparticipatie is er in twee smaken. We benoemen die als verticale participatie en horizontale participatie.

Verticale participatie

Deze vorm van participatie betreft burgers bij het beleidsproces. Voor de betrokkenheid van burgers in het samenspel in de driehoek kunnen grofweg drie motieven worden onderscheiden: het creëren van (formeel-juridisch) draagvlak; vergroting van de betrokkenheid; en het geven van een kwaliteitsimpuls. Uit deze drie motieven zijn drie modellen te destilleren.

Het inspraakmodel

Het inspraakmodel is gericht op de bescherming van de belangen van (individuele) burgers. Er worden betrekkelijk formele procedures ingesteld, waarlangs burgers in de Wmo participeren. Zij worden geconfronteerd met uitgewerkte plannen en kunnen daarop reageren.

Het participatiemodel

In het participatiemodel worden burgers in een vroegtijdig stadium betrokken bij beleids- en planvorming rond de Wmo. Plannen worden opgesteld in overleg met bijvoorbeeld een Wmo-platform, cliëntenorganisaties, bewonersorganisaties. Aan dit model wordt vaak gerefereerd in termen als 'pen planproces' of 'interactieve beleidsvorming'.

Het discussiemodel

Binnen het discussiemodel worden burgers ad hoc, op momenten dat er concreet aanleiding toe is, betrokken bij de uitvoering van de Wmo. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt met focusgroepen, panelbijeenkomsten, wijkschouwen, laagdrempelige en/of grootschalige activiteiten als wijkfeesten of tentoonstellingen. Burgers worden vooral betrokken als ervaringsdeskundigen om de kwaliteit van het Wmo-beleid te verbeteren.

Horizontale participatie

Waar het bij verticale participatie vooral draait om de betrokkenheid van burgers bij het beleidsproces, draait het bij horizontale participatie vooral om onderlinge betrokkenheid van burgers. Daarbij kan men denken aan mantelzorg. Maar ook aan bewoners die bij hun woonomgeving of bij medebewoners zijn betrokken.

De vraag bij allerlei vormen van horizontale participatie is dan ook niet zozeer wat de rol van burgers kan zijn in het beleidsproces, maar vooral wat de rol van de gemeente kan zijn om haar betrokken burgers te ondersteunen. De centrale vraag die de gemeente zich steeds zal moeten stellen is: hoe kunnen wij burgers faciliteren en accommoderen zodat zij hun zorg voor de leefbaarheid van de buurt en de zorg voor hun naasten kunnen .

Hoe dan?

Er is een groot scala aan methoden voorhanden om burgers te betrekken bij de vormgeving van het Wmo-beleid. Of bij de uitvoering van dat beleid. Bij verticale participatie gaat het dan bijvoorbeeld om:

- Participatie in buurtcomité
- Participatie in bewonerswerkgroep herstructurering
- Deelname inspraakronde planvorming
- Deelname aan WMO-platform
- Straatschouw (politiek)
- Inspraakavond (politiek)
- Lid worden van de gemeenteraad (politiek)

Bij horizontale participatie valt te denken aan:

- Overblijfvader
- Straatbarbecue organiseren
- Bardienst bij de tennisclub
- Sociaal mentoraat / buddy's
- Marokkaanse buurtvaders
- Klaar-overs
- Huisbezoek aan eenzame ouderen
- Leesmoeder

Veel kennis over al deze instrumenten is aanwezig bij de eigen gemeentelijke organisatie of bij maatschappelijke organisaties die op de verschillende prestatievelden van de Wmo actief zijn. Ook bij provinciale steunfuncties (Cmo's) is veel kennis aanwezig. Informatie is ook te krijgen bij de landelijke kennisinstituten: [MOVISIE](#), [Vilans](#), [Nederlands Jeugdinstituut/Nji](#), [het Instituut voor Publiek en Politiek/IPP](#). Of via websites als www.burgersaanshetstuur.nl of www.instrumentenwijzer.nl.

De betrokken burger: geen fictie

De nadruk die op participatie ligt in de Wmo mag niet de indruk wekken dat het slecht gesteld staat met de participatie van burgers in Nederland. Ter illustratie geven we hier enkele kerncijfers uit het SCP-rapport [Investeren in Vermogen](#) (Den Haag, 2006):

Mantelzorg

Aantal mantelzorgers in 2001: 3,7 miljoen

Aantal uren mantelzorg in 2001: 2,1 miljard uur

Leefbaarheid

Het percentage mensen dat zich actief wil inzetten voor buurtverbetering: Varieert van 22% (slechtste wijk, jonger dan 25 jaar) tot 55% (goede wijk, positief over de buurt).